Investigating the government mechanisms of promoting the cultural diplomacy of the Islamic Republic of Iran in modern Syria

Rahbar Taleihur[1]

Mohammad Khodavirdi[2]

Abstract

In the developments of recent decades, cultural diplomacy has found a special place in the field of international relations in order to improve relations between countries. Cultural diplomacy, as a tool of foreign policy of countries that is in charge of the art of promoting and developing culture, has a great impact in providing the fields of joint cooperation and recognizing and introducing cultures and exchanging cultural values and consolidating and stabilizing good relations between governments. Therefore, the purpose of the current research is to determine the government mechanisms for promoting the cultural diplomacy of the Islamic Republic of Iran in modern Syria, and the research question is proposed as follows: What are the government mechanisms for promoting the cultural diplomacy of the Islamic Republic of Iran in modern Syria? In this research, the descriptive-analytical method has been used. The statistical population of the research included 20 international relations professors and experts in the qualitative part, and 80 cultural managers and consultants in the quantitative part. The results of the research show that the government mechanisms of promoting cultural diplomacy c. A. Iran in modern Syria includes financial mechanisms, scientific and academic mechanisms, tourism mechanisms, cultural mechanisms, and cultural mechanisms were determined to be the most important mechanism in their ranking.And the indicators of cultural mechanisms, in order of ranking, included the following: holding cultural weeks, publishing Persian books, publishing Persian newspapers and publications, establishing Persian book sales centers, establishing Iranology and Shia studies centers in Syria, and providing the necessary facilities to increase access to Iranian cultural products for the Syrian people, and holding scientific and cultural meetings between the two countries.

Keywords: government mechanisms, cultural diplomacy, Islamic Republic of Iran, New Syria

سال دوم، شماره۲، شماره ٦، پیاپی ٦، پاییز و زمستان ۱٤۰۲

شناسایی سازوکارهای دولتی ارتقاء دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سوریه نوین

1- Associate Professor of International Relations, University of Mohaghegh Ardabili, Tehran, Iran
R.talei@mau.ac.ir
2- PhD student at National Defense University
taleihur10@yahoo.com

شناسایی سازوکارهای دولتی ارتقاء دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سوریه نوین

رهبر طالعی حور[1]

محمد خداویردی[2]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۱۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۳۰

چکیده:

در تحولات دهه‌های اخیر، دیپلماسی فرهنگی در عرصه روابط بین‌الملل، در راستای بهبود روابط و مناسبات فی‌مابین کشورها جایگاه ویژه‌ای یافته است. دیپلماسی فرهنگی به عنوان ابزار سیاست خارجی کشورها که هنر ترویج و توسعه فرهنگ را برعهده دارد، در فراهم‌آوردن زمینه‌های همکاری‌های مشترک و شناخت و شناساندن فرهنگ‌ها و تبادل ارزش‌های فرهنگی و تحکیم و تثبیت روابط حسنه میان دولت‌ها تأثیر بسزایی داراست. براین‌اساس هدف از پژوهش حاضر، تعیین سازوکارهای دولتی ارتقاء دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سوریه نوین بوده و سوال تحقیق به این صورت طرح شده است که سازوکارهای دولتی ارتقاء دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سوریه نوین کدامند؟ در این پژوهش از روش توصیفی - تحلیل استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی شامل ۲۰ نفر از اساتید و صاحب‌نظران روابط بینالملل و همچنین در بخش کمّی شامل ۸۰ نفر از مدیران و رایزنان فرهنگی بوده‌اند. نتایج پژوهش نشان می دهد که سازوکارهای دولتی ارتقاء دیپلماسی فرهنگی ج. ا. ایران در سوریه نوین شامل سازوکارهای مالی، سازوکارهای علمی و دانشگاهی، سازوکارهای گردشگری و سازوکارهای فرهنگی بوده که در رتبه بندی آن ها، سازوکارهای فرهنگی مهمترین سازوکار تعیین گردید و شاخص‌های سازوکارهای فرهنگی به ترتیب رتبه بندی شامل موارد زیر بود: برگزاری هفته‌های فرهنگی، انتشار کتاب‌های فارسی، انتشار روزنامه و مطبوعات فارسی، ایجاد مراکز فروش کتب فارسی ، ایجاد مراکز ایران شناسی‌و شیعه‌شناسی در سوریه و ارائه تسهیلات لازم جهت افزایش دسترسی به تولیدات فرهنگی ایران برای مردم سوری، برگزاری نشست های علمی فرهنگی میان دو کشور.

۱- دانشیار روابط بین الملل دانشگاه محقق اردبیلی (نویسنده مسئول)

R.talei@mau.ac.ir

۲- دانشجوی دکترای دانشگاه عالی دفاع ملی

taleihur10@yahoo.com

کلیـــدواژه هـــا: ســازوکارهای دولتــی؛ دیپلماســی فرهنگــی؛ جمهــوری اســلامی ایــران؛ ســوریه نویــن؛

سال دوم، شماره۲،
شماره ٦، پیاپی ٦،
پاییز و زمستان
۱٤۰۲

مقدمه

سیاست خارجی یک کشور از مهمترین بخش های حکومتی به شمار می رود که در پی تامین اهداف و منافع ملی و حیاتی خود در نظام بین الملل است. سیاست خارجی که از آن به عنوان راهنمای عمل یک کشور در دنیا یاد می شود مجموعه‌ای از اهداف بین‌المللی و راه‌های رسیدن به آن‌ها را دربر میگیرد و تمامی مراحل آن از تصمیم گیری تا اجرا متاثر از ارزش‌ها و اعتقادات، زمینه های تاریخی و فرهنگی، تصویر کلی از سیاست بین‌المللی، برداشت‌ها و ایستارها، مشکلات داخلی و افکار عمومی، نیازهای داخلی، ساختار نظام بینالملل می باشد. دستیابی به اهداف سیاست خارجی نیازمند ابزارهای خاص خود است. که این ابزارها با مفهوم دیپلماسی گره خورده است. باور بر این است که دیپلماسی ابزار مدیریت صحنه سیاست خارجی است که دولت ها به آن تکیه می کنند و نمی توان بدون دیپلماسی، برای سیاست خارجی معنا و کارکردی متصور شد.

دیپلماسی از آن دسته از مفاهیمی است که در ادوار تاریخی گوناگون دست خوش تحولات محتوایی و معنایی شده است که در قالب دیپلماسی سنتی و عمومی مطرح بوده است و دیپلماسی فرهنگی یکی از مهم ترین نوع دیپلماسی عمومی محسوب می گردد. دیپلماسی فرهنگی به عنوان یکی از روش ها و الگوهای موثر در فهم مشترک میان دولت ها و ملت ها بی تردید از قابلیت های گسترده ای در جهت نزدیکی میان ملل، صلح گرایی و البته حداکثر سازی منافع و اهداف ملی در پهنه سیاست خارجی برخوردار است. به ویژه با تغییرات پارادایمی صورت گرفته در دیپلماسی و سیاست خارجی از دهه ۹۰ میلادی و حرکت آن به سوی فرهنگ گرایی و فرهنگ محوری در روابط خارجی و نیز طرح مباحثی چون قدرت نرم و دیپلماسی عمومی و مخاطب قرار دادن ملت ها این اثر گذاری به مراتب از جایگاه بالاتری برخوردار است.

سال دوم، شماره۲، شماره ٦، پیاپی ٦، پاییز و زمستان ۱٤۰۲
شناسایی سازوکارهای دولتی ارتقاء دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سوریه نوین

ایـران و سـوریه از گذشـته روابـط سیاسـی و دیپلماسـی فعـال و پایـداری بـا یکدیگـر داشـتند کـه در جنـگ حـدود هشـت سـاله ایـن رابطه‌هـا گسـترش پیـدا کـرده، بـه طـوری کـه جمهـوری اسـلامی در مجامـع بین‌المللـی از حـق ایـن کشـور در موضوعـات مختلـف دفـاع کـرده اسـت. ایـران در طـول بحـران سـوریه قبـل از هـر نشسـتی بـا طرف‌هـای خارجـی، آخریـن تحـولات در ایـن کشـور را بـا طـرف سـوری بررسـی می‌کنـد و بهتریـن تصمیـم دو جانبـه را بـا یکدیگـر می‌گیرنـد. ایـن نشسـت‌ها سـبب گسـترش روابـط دیپلماسـی میـان ایـران و سـوریه شـده بـه طـوری کـه در گفـت و گوهـای سیاسـی ایـران بـا موضـع ایـن کشـور در مجامـع بین‌المللـی نتایـج مثبتـی بـه همـراه داشـته اسـت. در سـال‌های اخیـر کـه کشـور سـوریه یکـی از مهم‌تریـن کشـورهای مـورد هـدف در سیاسـت خارجـی ایـران بـوده، اهمیـت دیپلماسـی فرهنگـی ناظـر بـه ایـن کشـور بیـش از پیـش نمایـان گردیـده اسـت. دغدغـه نویسـندگان از انجـام ایـن پژوهـش ایـن اسـت کـه بـا توجـه بـه اهمیـت بـالای دیپلماسـی عمومـی در شـکل دهـی بـه افـکار عمومـی و افزایـش امنیـت و قـدرت یـک کشـور، بـه نظـر می‌آیـد جمهـوری اسـلامی ایـران در بهره‌گیـری از ایـن ظرفیت‌هـا در کشـورهای کـه قرابـت فرهنگـی نزدیکـی بـا ایـران دارنـد از جملـه کشـور سـوریه، اهتمـام لازم را بـه کار نبسـته اسـت، کـه تعییـن سـازوکارهای دولتـی دیپلماسـی فرهنگـی در سـوریه بعـد از شکسـت گـروه هـای تروریسـتی از جملـه داعـش در آن کشـور هـدف اصلـی در ایـن پژوهـش اسـت. در خصـوص اهمیـت و ضـرورت پژوهـش مـی تـوان گفـت؛ بـی توجهـی بـه ایـن مهـم مـی توانـد موجـب سـردرگمی نهادهـای دیپلماسـی فرهنگـی کشـور در تحقـق مأموریت‌هـا، کاهـش نفـوذ فرهنگـی، فکـری و اجتماعـی ایـران در سـوریه و در نهایـت باعـث از دسـت دادن جایـگاه فرهنگـی ج. ا. ایـران در سـوریه شـود و پرداختـن بـه ایـن قبیـل پژوهـش هـا مـی توانـد موجـب تقویـت مولفه‌هـای دیپلماسـی فرهنگـی جمهـوری اسـلامی ایـران در سـوریه گـردد.

۱-پیشینه تحقیق

مسـتوفی شـربیانی و برزوئـی(۱۴۰۳)، در مقالـه ای بـا عنـوان« کارکـرد دیپلماسـی فرهنگـی ایـران در پاکسـتان(مطالعـه مـوردی: دوره رایزنـی شـهید رحیمـی)، بـه ایـن نکتـه اشـاره کـرده انـد کـه اقبـال مـردم بـه خانـه فرهنـگ، الگوگیـری همـکاران از شـهید رحیمـی، ترویـج زبـان فارسـی، افزایـش وحـدت بیـن مسـلمانان مولتـان، افزایـش نـگاه مثبـت مـردم پاکسـتان بـه جمهـوری اسـلامی ایـران از آثـار مترتـب بـر دیپلماسـی فرهنگـی جمهـوری اسـلامی ایـران در پاکسـتان بـوده اسـت.

بهـزاد نسـب و برزویـی(۱۴۰۲)، در مقالـه ای بـا عنـوان« فرصـت هـا و چالـش هـای دیپلماسـی فرهنگـی جمهـوری اسـلامی ایـران در سـوریه؛ بـا تمرکـز بـر جریـان هـای فرهنگـی فعـال در ایـن کشـور» ، بـه ایـن نتیجـه رسـیده انـد کـه چالـش هـا در چهـار محـور« زمینـه هـای فعالیـت جریـان هـای فرهنگـی»،« ویژگـی هـای فرهنگـی سـوری هـا»،« عملکـرد نهادهـای فرهنگـی ایـران» و« جریـان هـای رقیـب یـا معـارض» بـوده و فرصـت هـا هـم شـامل« زمینـه هـای فعالیـت جریـان هـای فرهنگـی»،« ظرفیـت هـای فرهنگـی جامعـه سـوری»،« جریـان هـای موافـق همـراه بـا ایـران» و « رویکردهـای فرهنگـی ویـژه» اسـت.

اربابـی(۱۳۹۹) در مقالـه ای بـا عنوان«گسـترش دیپلماسـی فرهنگـی ایـران بـا کشـورهای عـراق، سـوریه و افغانسـتان و تأثیـر آن برامنیـت ملـی» بـه ایـن نتیجـه رسـیده اسـت کـه امـروزه مفهـوم امنیـت ملـی از نظامی‌گـری فاصلـه گرفتـه و معنـا و مبنـای جدیـدی یافتـه کـه بـا نگرش‌هـای سـنتی متفـاوت اسـت؛ و سیاسـت‌گذاران و خطـی مشـی سـازان بایـد بـا توجـه بـه مطالعـات عمیـق تاکیـد بـر دیدگاه‌هـای غیرنظامـی مربـوط بـه امنیـت ملـی، اقـدام بـه شناسـایی و اتخـاذ اسـتراتژیهای مناسـب نماینـد.

حـق پرسـت و خدابیـن(۱۳۹۹) در پژوهشـی بـا عنـوان« درآمـدی بـر دکتریـن مطلـوب دیپلماسـی فرهنگـی جمهـوری اسـلامی ایـران» بـه ایـن نتیجـه رسـیده انـد کـه مـدل تصمیـم گیـری دیپلماسـی فرهنگـی جمهـوری اسـلامی ایـران بایـد از گونـه« فزاینـده» بـه مـدل بینـش« فـوق العـاده» تغییـر پیـدا کنـد، تـا از رکود فرهنـگ بیـن المللـی کنونـی بـه تحـرک، خلاقیـت و اسـتفاده از حداکثـر ظرفیـت هـا حرکـت کنـد.

برزویـی(۱۳۹۸) در مقالـه‌ای بـا عنـوان« فرصت‌هـا و چالش‌هـای دیپلماسـی فرهنگـی ج. ا. ا در سـوریه؛ بـا تمرکـز بـر جریان‌هـای فرهنگـی فعـال در ایـن کشـور» بعـد از اشـاره بـه فعالیـت فرهنگـی جریـان هـای سـوریه، جریان‌هـای فعـال فرهنگـی در سـوریه، رویکردهـای فرهنگـی، بایدهـای سیاسـتی ج. ا. ایـران در حـوزه فرهنگـی سـوریه، چالش‌هـای سیاسـتی ج. ا. ایـران در حـوزه فرهنگـی سـوریه، وضعیـت فرهنگـی جامعـه سـوریه بـه الگـوی ارتباطـی کـه مشـخص‌کنندۀ چگونگـی برنامه‌ریـزی فرهنگـی بـرای داشـتن یـک دیپلماسـی فرهنگـی کار آمـد می‌باشـد، پرداختـه اسـت.

میرزائـی و همـکاران(۱۳۹۷) در پژوهشـی بـا عنـوان« تدویـن راهبردهـای مدیریـت دیپلماسـی فرهنگـی جمهویـر اسـلامی ایـران در منطقـه غـرب آسـیا» بـا اسـتفاده از روش دلفـی و بـه کارگیـری ابزارهـای برنامـه ریـزی راهبـردی(SWOT

و QSPM) ۱۰ راهبرد بهینه ارائه نموده اند که شامل؛ به کارگیری ظرفیت فضای مجازی و نسل جوان در راستای خنثی سازی اقدامات دشمن با تولید محتوای سازنده فرهنگی، هدایت فضای فرهنگی کشور جهت ارتقاء سطح فرهنگ عمومی منطبق با فرهنگ ایرانی اسلامی و تقویت صادرات فرهنگی در منطقه غرب آسیا، تاثیرگذاری در تخصیص هدفمند اعتبارات فرهنگی به نخبگان جهت ارتقاء جاذبه های فرهنگی بومی، اعمال سیاست های منطبق با رهنمودهای رهبری در حوزه های فرهنگی جهت گسترش نفوذ منطقه ای، مقابله با نفوذ فرهنگی دشمن و به کارگیری ظرفیت منتقدان در راستای خنثی سازی اقدامات دشمن، عملیات رسانه ای و مجازی با به کارگیری شیوه های مناسب جهت انتقال فرهنگ ایرانی اسلامی، مدیریت تولیدات فرهنگی در فضای مجازی و حقیقی جهت اثرگذاری در منطقه غرب آسیا، ظرفیت سازی در کارگروه های تخصصی فرهنگی جهت تقویت و تولید محتوای فرهنگی در فضای حقیقی و مجازی منطبق با سیاست های کشور در منطقه، به کارگیری راهبردهای تهاجمی به جای راهبردهای تدافعی و استفاده از طرفیت نخبگان فرهنگی در مقابل اقدامات دشمن جهت تغییر ارزش های و هنجارهای جامعه، برنامه ریزی مناسب جهت هدایت کیفی فضای فرهنگی با رویکرد افزایش نفوذ فرهنگی و تاثیر گذاری در منطقه می باشند.

منفرد (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان « نقش دیپلماسی فرهنگی در ارتقاء سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران)» به این نتیجه رسیده است که دیپلماسی فرهنگی مفهومی به نسبت تازه در ترمینولوژی علوم سیاسی و روابط بین‌الملل به ویژه در ایران به شمار می‌رود. به‌طوری‌که علی‌رغم ضعف به‌کارگیری آن از سوی دولت‌ها با ضعف‌های نظری نیز روبرو است و آن‌چنان که شاید و باید مورداستفاده دانشگاهیان و مجریان سیاست خارجی و متولیان روابط فرهنگی بین‌المللی قرار نگرفته است. حتی در میان اسناد و سیاست‌های مرتبط نیز نمی‌توان فصلی مجزا حول محور دیپلماسی فرهنگی یافت؛ بلکه تنها اشاراتی شده است که باید از میان آن‌ها دست به استنباط زد.

در بحث پیشینه ها می توان گفت، کتاب و مقالات متعددی در خصوص دیپلماسی فرهنگی و اهمیت آن برای جمهوری اسلامی ایران نوشته شده است، اما درخصوص ارتقاء وضعیت دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در منطقه به ویژه در سوریه نوین فعالیت پژوهشی انجام نشده که امید است این مقاله خلاء موجود در این زمینه را برطرف نماید.

۲-روش پژوهش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع کاربردی – توسعه ای و به روش توصیفی - تحلیلی انجام گرفته است. این پژوهش برای استدلال و تحلیل یافته های خود رویکرد ترکیبی(کمی و کیفی) دارد. در بخش نخست این تحقیق با مصاحبه با ۲۰ نفر از خبرگان به گردآوری اطلاعات لازم در رابطه با موضوع اقدام و کدگذاری صورت گرفت.در بخش دوم یافته ها و مفروضه های بخش نخست به صورت میدانی و با استفاده از پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت. بر این اساس به منظور استخراج ابعاد مسئله از دیدگاه نخبگان در زمینه هدف های تحقیق تعداد ۴۲ گویه در قالب طیف ۵ گزینه ای لیکرت طراحی شد.

جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه آماری	مشاغل	تعداد	ویژگی‌ها
بخش کیفی	اساتید و صاحب‌نظران	۲۰	استادان روابط بین‌الملل دانشگاه‌های تهران با داشتن تخصص دیپلماسی فرهنگی– داشتن سابقه رایزن فرهنگی در کشورهای غرب آسیا به مدت حداقل سه سال
بخش کمی	مدیران، رایزنان فرهنگی، متخصصان دیپلماسی فرهنگی در وزارت امور خارجه، سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی	۸۰	داشتن سن خدمتی ۲۰ سال به بالا داشتن مدرک کارشناسی ارشد به بالا داشتن فعالیت تخصصی در خصوص کشورهای غرب آسیا

روایی و پایایی

روایی منطقی پرسش‌نامه ازنظر کارشناسان و خبرگان برای بهبود روایی ابزار اندازه‌گیری استفاده گردید و روایی صوری، محتوایی و سازه پرسش‌نامه در فرایند پژوهش بررسی و مبتنی بر نظرخواهی از خبرگان و متخصصان و همچنین شاخص‌های CVR و CVI خواهد بود.همچنین برای محاسبه پایایی، از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید که همگی بالاتر از ۰/۷ بوده و در حد قابل‌قبول هستند.

۳-چارچوب مفهومی پژوهش

۳-۱- دیپلماسی

سیاست خارجی یک مفهوم و حوزه کلان حکومتی است که برای نائل شدن به آن نیازمند ابزارهای خاص خود است. که این ابزارها با مفهوم دیپلماسی گره خورده است. باور بر این است که دیپلماسی ابزار مدیریت صحنه سیاست خارجی است که دولت ها به آن تکیه می کنند و نمی توان بدون

دیپلماسی، برای سیاست خارجی معنا و کارکردی متصور شد. دیپلماسی را به عنوان فن اداره سیاست خارجی و یا تنظیم روابط بین المللی و همچنین حل و فصل اختلافات بین المللی از طرق مسالمت آمیز تعریف و توصیف کرده اند. اگر چه در بسیاری از مواقع دیپلماسی تنها یکی از ابزارهای اجرای سیاست خارجی در میان دیگر عوامل به شمار می رود اما در روند بهره گیری از حربه های اقتصادی، فرهنگی، و حتی نظامی نیز کاربرد آن ضرورت پیدا می کند(قوام، ۱۳۷۲: ۲۰۷). دیپلماسی هنر مرتبط ساختن عناصر قدرت ملی به موثرترین شکل با آن گروه از ویژگی های شرایط دیپلماسی بین المللی است که مستقیما به منافع ملی مربوط می شوند. دیپلماسی تدوین و اجرای سیاست خارجی کشور را در همه سطوح بر عهده دارد و مغز متفکر قدرت ملی است(مورگنتا، ۱۳۸۹: ۲۴۷-۲۴۶).

۲-۳- مفهوم دیپلماسی فرهنگی

در حوزه سیاست خارجی که اغلب تحت سلطه تفکر واقعی سیاست است، فرهنگ و تبادل فرهنگی اغلب مطلوب تلقی می شوند، اما ضروری نیستند. دیدگاه رایج این است که، در حالی که دیپلماسی فرهنگی می تواند به ایجاد و حمایت از روابط کاری بین کشورها کمک کند، کاملاً تابع عناصر «قدرت سخت» (نظامی، توان اقتصادی و غیره) است (Tsuprykova, 2020: 20)

اما تغییراتی که از دهه ۱۹۷۰ با ظهور فناوری های ارتباطی دیجیتال رخ داده است، تولید و مصرف فرهنگی را تقویت کرده و بازیگران جدیدی در دیپلماسی به وجود آورده است که برای ساخت دانش و قدرت در نظام بین الملل به عنوان محوری شناخته می شوند. در نتیجه، عناصر مرتبط با دیپلماسی فرهنگی با دگرگونی‌هایی در محیط اجتماعی، اقتصادی و ژئوپلیتیکی هدایت شده‌اند و شکل‌های جدیدی از مداخله دولت‌ها را به وجود آورده‌اند.(Zanella et al, 2024: 3)

منظور از دیپلماسی فرهنگی، فرایندی است که از طریق آن دولت‌ها می‌توانند با توسل به ظرفیت‌ها، امکانات، توانمندی‌ها و ویژگی‌های فرهنگی خود بر افکار عمومی و رفتار سایر کشورها اثر بگذارند. در واقع، دیپلماسی فرهنگی ابزاری است که یک دولت با به معرض گذاشتن نمادهای فرهنگی، جذابیت‌هایی را در افکار عمومی مردم سایر کشورها ایجاد می‌کند تا از طریق نفوذ ناشی از آن، بر رفتار و سیاست‌های دولت بیگانه اثر گذارد (دهقانی فیروزآبادی،۱۳۸۹: ۱۰۹) دیپلماسی فرهنگی فرایند مؤثری است که در آن فرهنگ یک ملت به جهان بیرون عرضه می‌شود و خصوصیات منحصربه‌فرد

فرهنگی ملت‌ها در سطوح دوجانبه و چند جانبه ترویج می‌یابند. این برنامه‌ها یا فعالیت‌ها، خود ممکن است در خدمت افرادی چون ایجاد صلح و ثبات جهانی، صدور فرهنگ‌ها و تقویت هویت ملی کشورها و جز اینها باشند (خانی، ۱۳۹۴: ۴۹). بنابراین دیپلماسی فرهنگی نمونه مهم به کارگیری قدرت نرم است و به کشورها این امکان را می دهد که در طرف مقابل نفوذ کنند و کشور هدف را از راه عناصری همچون فرهنگ و ارزش های فرهنگی تحت تاثیر قرار دهند و به همکاری ترغیب نمایند. سرانجام طرف مقابل نیز حرکتی صورت دهد و چیزی را به زبان بیاورد که کشور مبدا در کشور مقصد به دنبال آن بوده است (Fedral Register, 2004: 77-87)

فرانک نینکوویچ[1]، دیپلماسی فرهنگی را تلاش برای ارتقای سطح ارتباطات و تعامل میان ملل جهان با هدف طراحی و بنیاد نهادن تفاهم‌نامه‌ها و توافقاتی بر اساس ارزش‌های مشترک می‌داند. (Ninkovich, 1996: 3) این در حالی است که بنا به تعریف گیفورد مالون[2]، دیپلماسی فرهنگی عبارت است از معماری یک بزرگراه دوطرفه به منظور ایجاد کانال‌هایی برای معرفی تصویر واقعی و ارزش‌های یک ملت و در عین حال، تلاش برای دریافت درست تصاویر واقعی از سایر ملتها و فهم ارزش‌های آنها (Malone,1988: 12) و سرانجام، در تعریف میلتون کامینگز[3]، دیپلماسی فرهنگی عبارت است از مبادلهٔ ایده‌ها، اطلاعات، هنر، نحوهٔ زندگی، نظام ارزشی، سنت‌ها و اعتقادات به‌منظور دستیابی به مفاهیم مشترک و تقویت تفاهم متقابل میان ملت‌ها و کشورها. (Cummings, 2003: 1)

بنابراین، منظور از دیپلماسی فرهنگی تلاش برای درک، مطلع ساختن، مشارکت‌دادن و تأثیرگذاردن بر مردم دیگر کشورها است. بر اساس تعریفی دیگر، دیپلماسی فرهنگی تبادل ایده‌ها، اطلاعات، هنر و دیگر جنبه‌های فرهنگ میان ملت‌ها به منظور تقویت تفاهم متقابل است، دیپلماسی فرهنگی در واقع تأمین منافع ملی با استفاده از ابزارهای فرهنگی است. (نوابخش، ۱۳۸۷: ۴۸) بنابراین دیپلماسی فرهنگی می تواند به راحتی به عنوان ابزاری قابل انعطاف و پذیرفته شده جهانی برای نزدیک شدن روابط کشورها مورد استفاده قرار گیرد.(Papaioannou, 2017: 943)

۳-۳-ویژگی‌های دیپلماسی فرهنگی

دیپلماسی فرهنگی و به خدمت گرفتن فرهنگ در سیاست خارجی، دارای مزیت ها،

1- Ninkovich
2- Gifford Malone
3- Cummings

و ویژگی‌های مهم و قدرتمندی است. و همین ویژگی‌ها و مزیت ها، عاملی شده تا کشورها در روابط خارجی خود به دیپلماسی فرهنگی توجه ویژه ای داشته باشند. مهمترین این مزیت‌ها شامل موارد زیر است(خانی، ۱۳۸۹: ۱۶۰-۱۵۹):

- مواجه شدن با مقاومت کمتر در جوامع و کشورهای مقصد: این از آن روست که فرهنگ در موارد بسیاری ضمیر ناخودآگاه افراد را، هدف قرار داده و با لطافت و ظرافت غیرمشهودی بر لایه‌های عمیق اذهان آنان تاثیر می‌گذارد.

- عاری بودن دیپلماسی فرهنگی از لحن خصمانه و آمرانه در کنار جذابیت بیشتر و نامحسوس بودن اعمال آن و در نتیجه هدف قرار دادن ذهن و روح مخاطبان خود.

- در دیپلماسی فرهنگی فرصت بهتری برای حضور جدی تر و مجال بیشتری برای ایفای نقش موثرتر توسط بازیگران غیر رسمی، نهادهای مدنی و اشخاص حقیقی و حقوقی غیر دولتی مهیا میشود و این به نوبه خود بر گستره حوزه مانور و دامنه تاثیر گذاری دیپلماسی فرهنگی در مقایسه با دیپلماسی سنتی می‌افزاید.

- دیپلماسی فرهنگی بیشتر به دنبال کشف، تعریف، و ترویج ارزش‌ها و منافع مشترک و جهانشمول و سپس، تامین منافع ملی در چارچوب این ارزش‌ها و منافع مشترک است.

- دیپلماسی فرهنگی می‌تواند به منزله فتح بابی برای مفاهمه بیشتر و بهتر میان کشورها به کار گرفته شود و به مرور زمان منجر به پایه ریزی روابط عمیق و پایدار فرهنگی میان کشورها شود و این تعمیق، حتی می‌تواند به حوزه‌های سیاسی و امنیتی هم تسری یابد.

- دیپلماسی فرهنگی می‌تواند خلاقانه تر، انعطاف پذیرتر و حتی فرصت طلبانه‌تر از دیپلماسی سنتی در بسیاری از حوزه‌ها طراحی و اجرا شود.

۴-۳-دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران را به چند صورت می‌توان تعریف کرد: نخست، دیپلماسی فرهنگی ایران عبارت است از مبادله و تبادل ایده‌ها، انگاره‌ها، ایده آل‌ها، اندیشه‌ها، اطلاعات، هنر، دانش، مهارت‌ها، باورها، سنت‌ها و سایر خاصه‌ها و عناصر فرهنگی میان ایران و دیگر کشورها و ملت‌ها جهت ایجاد و تقویت درک و فهم متقابل. برقراری یک شاهراه ارتباطی و اطلاعاتی برای

ارائـه تصویـر و ایمـان واقعـی از ملـت ایـران و تبییـن و ترویـج ارزش‌هـای فرهنگـی – تمدنـی آن بـه جهانیـان از یـک سـو و ادراک، برداشـت و شـناخت صحیـح و صـادق از فرهنـگ و ارزش‌هـای سـایر ملت‌هـا و کشـورها از سـوی دیگـر، دومیـن تعریـف از دیپلماسـی فرهنگـی بـه شـمار مـی‌رود (اژدری و همـکاران، ۱۳۹۶: ۶۸) بر پایـه دیدگاه سـوم، دیپلماسـی فرهنگـی جمهـوری اسـلامی ایـران بدیـن صـورت تعریـف می‌شـود: تـلاش بـرای برقـراری و سـپس افزایـش، ارتقـاء و گسـترش تعامـلات، مبـادلات و ارتباطـات فرهنگـی بیـن ملـت ایـران و دیگـر ملت‌هـا بـه منظـور طراحـی، تدویـن و اجـرای موافقـت نامه‌هـا و دسـتیابی بـه تفاهـم فرهنگـی مبتنـی بـر ارزش‌هـا و فهـم مشـترک. هـر یـک از ایـن تعـارف سـه‌گانه، بـر وجـوه، ابعـاد، کارکردهـا و اهـداف مختلـف دیپلماسـی فرهنگـی تأکیـد مـی‌ورزد. امـا از برایـنـد آنهـا می‌تـوان اسـتنتاج کـرد کـه دیپلماسـی فرهنگـی جمهـوری اسـلامی ایـران بـه عنـوان یکـی از ابعـاد و ابـزار سیاسـت خارجـی عبـارت اسـت از: تـلاش و کوشـش از پیش‌طراحـی شـده و سـازمان‌یافته جمهـوری اسـلامی بـرای تأثیرگـذاری بـر برداشـت‌های ادراکات، افـکار، انگاره‌هـا، ایده‌آل‌هـا، ارزش‌هـا، ایسـتارها و باورهـای سـایر ملت‌هـا از طریـق تبییـن و ترویـج فرهنـگ و تمـدن ایرانـی و شـناخت و درک واقعـی از فرهنگ‌هـای دیگـر به‌منظـور تأمیـن و توسـعه منافـع ملـی. ازایـن‌رو، دیپلماسـی فرهنگـی متضمـن و مسـتلزم تبییـن، ترویـج، معرفـی و گسـترش مؤلفه‌هـا و عناصـر، ارزش‌هـا و ابعـاد فرهنـگ و تمـدن ایرانـی – اسـلامی و گفتمـان انقـلاب اسـلامی بـه ملت‌هـای منطقـه خلیج‌فـارس از طریـق به‌کارگیـری ابزارهـای فرهنگـی آن جوامـع و کشورهاسـت (کشـاورز شـکری و همـکاران، ۱۳۹۲: ۷۷)

۵-۳- مهـم تریـن نهادهـای دولتـی دیپلماسـی فرهنگـی جمهـوری اسـلامی ایـران

الف) سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی:

بـر اسـاس اساسـنامه مصوب۳۰/۸/۱۳۷۴شـورای‌عالی سـازمان فرهنـگ و ارتباطـات اسـلامی بـه منظـور ایجـاد تمرکـز در مدیریـت و برخـورداری از سیاسـت‌گذاری واحـد و هماهنگـی در فعالیت‌هـای فرهنگـی، تبلیغـی خـارج از کشـور و نیـز اسـتفاده بهینـه از امکانـات مـادی و معنـوی موجـود بـا تأییـد مقـام معظـم رهبـری آن بخـش از نهادهـا، مؤسسـات دولتـی و عمومـی کـه در خـارج از کشـور فعالیـت فرهنگـی- تبلیغی دارنـد در یکدیگـر ادغـام و سـازمان واحـدی بـا نـام «سـازمان فرهنـگ و ارتباطـات اسـلامی» تشـکیل شـد. ایـن سـازمان دارای شـخصیت حقوقی مسـتقل رسـماً وابسـته بـه وزارت فرهنـگ و ارشـاد اسـلامی اسـت و بـر اسـاس رهنمودهـای مقـام معظـم رهبـری و تصمیمـات شـورای‌عالی بـا رعایـت سیاسـت خارجـی نظـام بـرای تحقـق

اهدافی چون: عرضه صحیح فرهنگ و تمدن ایران و ویژگی‌های فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی آن؛ مقابله فکری با فرهنگ ضد دینی، ضداسلامی و ضدانقلابی و آگاه‌کردن مسلمان نسبت به توطئه‌های تفرقه‌انگیز دشمنان از حقوق مسلمانان؛ سیاست‌گذاری و هماهنگی کلیه فعالیت‌های فرهنگی تبلیغی در خارج از کشور را برعهده دارد. (صالحی امیری، ۱۳۹۵: ۷۰)

ب) وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

بر اساس قانون وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مصوب دوازدهم اسفندماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج مجلس شورای با عمده اهداف و وظایف زیر شکل گرفت:

استقلال فرهنگی و مصونیت جامعه از نفوذ فرهنگ اجانب؛ رواج فرهنگ و هنر اسلامی؛ آگاهی جهانیان نسبت به مبانی و مظاهرو اهداف انقلاب اسلامی؛ گسترش مناسبات فرهنگی با ملل و اقوام مختلف به خصوص مسلمانان و مستضعفان جهان و فراهم آمدن زمینه‌های وحدت میان مسلمین عهده دار بخش عمده ای از وظایف دیپلماسی فرهنگی است. این وزارتخانه که مسئول اجرای سیاست‌های رسمی نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه فرهنگ عمومی است و وظایف اساسی متعددی از جمله وظایف زیر را در تحقق اهداف مذکور بر عهده دارد . (صالحی امیری، ۱۳۹۵: ۷۱)

ج) وزارت امور خارجه

بر اساس قانون وظایف وزارت امور خارجه مصوب بیستم فروردین‌ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار مجلس شورای اسلامی، وزارت امور خارجه باهدف اجرای سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران عهده‌دار اختیارات و وظایف اساسی متعدد از جمله وظایف زیر است:

الف) بررسی، برقراری، تنظیم، حفظ و توسعه روابط سیاسی جمهوری اسلامی ایران با سایر دولت‌ها و سازمان‌های سیاسی بین‌المللی و نظارت و اشراف بر سایر روابط خارجی، ایجاد و اداره نمایندگی‌های سیاسی و کنسولی در کشورهای خارجی و سازمان‌های سیاسی بین‌المللی بر اساس قوانین و مقررات مربوط

ب)توجه و مراقبت دائم و اقدامات لازم و به‌موقع نسبت به وقایع بین‌المللی به‌ویژه وقایع جهان اسلام و تهیه و تنظیم گزارش‌های لازم و دقیق در این زمینه با ارائه پیش‌بینی‌ها جهت اطلاع مراجع ذی‌ربط؛ (طباطبایی، ۱۳۸۷: ۱۷۰)

۶-۳-راهکارهای تحقق اهداف دیپلماسی فرهنگی ج. ا. ایران

دو نمونه از راهکارها که بهره‌گیری از آنها در تحقق اهداف دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مؤثر است، اشاره شده است:

الف) انجمن‌های دوستی: از سال ۱۹۶۵ میلادی با همکاری سازمان یونسکو، بروز و ظهور یافتند و همواره در روابط و مناسبات فی‌مابین کشورها نقش بارزی را ایفا نموده‌اند. این سازمان‌های غیردولتی از توانایی و ظرفیت خوبی در توسعه و گسترش میان جوامع علمی و فرهنگی کشورها، روابط دوستانه و کاهش خشونت و تحکیم و تثبیت صلح برخوردارند. نهادهای فعال جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور می‌توانند با فراهم‌آوردن امکان حضور شخصیت‌های فرهنگی، هنری، علمی و دانشگاهی و حتی ورزشی در انجمن‌های دوستی و نیز افزایش مشارکت بخش خصوصی موجبات تقویت فعالیت انجمن‌های دوستی و برقراری ارتباط با مخاطبین کشورهای هدف گردند و تأثیر بسزایی برجای بگذارند. تلاش در اجرای برنامه‌های فرهنگی مشترک موجب همبستگی بین فرهنگ‌ها شده و روابط دوستی و صمیمی میان مردم کشورها در چارچوب انجمن دوستی ارتقا و توسعه می‌یابد.

ب) صنعت گردشگری: باتوجه‌به پشتوانه هویتی فرهنگ و هنر ایران که دارای قدمتی چندهزارساله است و همواره آثار مادی و معنوی آن، تحسین و احترام مخاطبین را برانگیخته است، صنعت گردشگری به علت کارکردهای فرهنگی و اجتماعی و توسعه آن در برقراری فرهنگ صلح و دوستی از ابزارهای دیپلماسی فرهنگی بشمار می‌آید. زیرا دیدار و بازدید و تعامل با مردم کشورها و ارتباط با فرهنگ‌ها و سبک‌های زندگی در ایجاد درک متقابل، احساس نزدیکی به یکدیگر، گسترش همکاری‌های بین‌المللی و عاملی برای دوستی و تفاهم بین انسان‌ها و ایجاد صلح عمل می‌کند. علاوه بر این، گردشگری در بهبود وضعیت اقتصادی، کاهش نرخ بیکاری و افزایش درآمد سرانه مؤثر واقع شده و زمینه‌های توسعه پایدار را فراهم می‌سازد. ازآنجاکه دیپلماسی فرهنگی در درازمدت اثرگذاری مناسبی بر روی ملّت‌ها داراست و در ارتقا درک متقابل میان فرهنگ‌ها مؤثر واقع می‌شود، بنابراین در دنیای امروز بسنده کردن به کاربرد شیوه‌های گذشته در زمینه دیپلماسی جوابگوی نیازهای کنونی در توسعه روابط با کشورها نمی‌باشد؛ لذا باید سازوکارهای جدیدی برای دیپلماسی فرهنگی تعریف شود تا قابلیت‌ها و توانایی‌های خویش را در سیستمی متشکل از اهداف دولت، ابزارهای فرهنگی و انتقال حجم وسیع انتقال اطلاعات به کار گیرد. البته برای اجرای دیپلماسی فرهنگی، راهکارهای زیادی مانند؛ تقویت فعالیت شبکه‌های اجتماعی در ارائه تصاویر مثبت از جمهوری

اسلامی ایران در عرصه صلح‌دوستی و مبارزه با تروریسم و عدالت‌طلبی و همچنین تهیه و عرضه محصولات هنری و فرهنگی در حوزه سینما و رسانه و. . را می‌توان برشمرد. (صالحی امیری، ۱۳۹۵: ۶۹)

۷-۳-اهمیت استراتژیک سوریه برای جمهوری اسلامی ایران

الف) مسیری برای کمک به گروه‌های طرف‌دار ایران

حزب‌الله لبنان سازمانی سیاسی - نظامی اسلام‌گرای شیعه در لبنان است. در زمان جنگ داخلی لبنان، حزب‌الله لبنان به کمک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران، تعلیم نظامی داده شده و تحت حمایت مالی و سیاسی نظام جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت. حزب‌الله لبنان ۳ هدف اصلی را به‌عنوان آرمان خود اعلام کرده که عبارتند از: محو آثار امپریالیستی غربی در لبنان، مجازات فالانژهای لبنان و برپایی حکومت اسلامی در لبنان. (حاجی یوسفی، ۱۳۸۷ : ۶۴)

همسایگی سوریه با فلسطین اشغالی، لبنان، ترکیه و عراق به عنوان اجزای مهم ژئوپلیتیکی منطقه از اهمیت زیادی برخوردار است. مخالفت با حضور و نفوذ غرب در منطقه، اتخاذ رویکرد ضد اسرائیلی و حمایت از گروه‌های مقاومت در لبنان و فلسطین مهم ترین مؤلفه‌های مشترک سیاست منطقه‌ای ایران و سوریه به شمار می‌رود که دو کشور را به رکن اصلی محور مقاومت تبدیل کرده است (اسدی، ۱۳۹۱: ۱۶۹)

ب) مسیری برای مقابله با تهدیدات اسرائیل

جمهوری اسلامی ایران یکی از بازیگران مهم در بحران سوریه و قدرتمندترین حامی منطقه‌ای سوریه به شمار می‌رود. به جرأت می‌توان گفت تاکنون حمایت‌های ایران از سوریه موجب شده است که دولت بشار اسد بتواند در برابر فشارهای همه جانبه غرب و بسیاری از کشورهای عربی و هم چنین ترکیه مقاومت کند. ایران به عنوان یکی از قدرت‌های بزرگ منطقه تلاش می‌کند کشورهای دیگر را وادار نماید تا این کشور را به عنوان یکی از تصمیم سازان آینده منطقه، به ویژه در مورد سوریه به رسمیت بشناسند و این همان چیزی است که آمریکا و اسرائیل نمی‌پسندند. ایران در بحران سوریه دارای نقش گسترده ای می‌باشد. مقامات ایرانی از این مسئله به‌خوبی آگاهند که علاوه بر نظام سوریه ایران نیز هدف بعدی می‌باشد. علاوه بر آن سقوط بشار اسد و نظام وی یک شکست راهبردی برای تهران محسوب می‌شود. این امر خود کاهش نفوذ ایران در منطقه را در پی خواهد داشت. سوریه علاوه

بـر اهمیـت راهبـردی بـه دلیـل جایگاهـش در جبهـه مقاومـت و ارتبـاط و اتحـاد بـا جمهـوری اسـلامی در محاسـبات منطقـه ای و جهانـی، اهمیـت مضاعـف پیـدا کـرده اسـت. زیـرا هـر حکومتـی کـه پـس از اسـد در سـوریه بـه قـدرت برسـد، کمتـر از ایـن رژیـم میـل بـه همـکاری بـا ایـران خواهـد داشـت (ربیعـی و همـکاران، ۲۹:۱۳۹۶) از ابتـدای شـکل‌گیری بحـران در سـوریه، جمهـوری اسـلامی ایـران، ضمـن حمایـت از خواسـته‌های مـردم، تأکیـد بـر انجـام اصلاحـات و لـزوم حفـظ حاکمیـت ملـی در سـوریه، حمایـت همه‌جانبـه خـود را از سـوریه اعـلام کـرده اسـت. (زرگـر و معلومـی ، ۱۳۹۷: ۴۸)

ج) مسیری برای حمایت مستقیم از صدور انقلاب

در بحـث علـل و ریشـه‌های شـکل‌گیری مناسـبات عالـی جمهـوری اسـلامی ایـران و سـوریه می‌تـوان بـه ایـن نکتـه اشـاره کـرد کـه پیـروزی انقـلاب اسـلامی در ایـران موجـب ایجـاد تحـولات زیـادی در سـطح منطقـی غـرب آسـیا گردیـد و بسـیاری از ترتیبـات سیاسـی و امنیتـی منطقـه را دسـتخوش تحـول نمـود مجموعـی ایـن تحـولات عـلاوه بـر وضعیـت داخلـی دو کشـور ایـران و سـوریه، فرصت‌هـا و تهدیدهایـی را پیشـروی ایـن دو کشـور قـرارداد کـه ایـن فرصت‌هـا و تهدیدهـا موجـب شـکل‌گیری منافـع مشـترک، فرصت‌هـای مشـترک و تهدیدهـای مشـترکی بـرای دو کشـور گردیـد و ایـن دو کشـور را به‌صـورت همـکار، همـراه بـا متحـد بـه یکدیگـر نزدیـک کـرد. می‌تـوان گفـت کـه وقـوع انقـلاب اسـلامی ایـران از همـان ابتـدا مـورد اسـتقبال سـوریه قـرار گرفـت. بـه دنبـال پیـروزی انقـلاب اسـلامی، حافـظ اسـد طـی پیامـی بـه مقامـات ایـران ایـن پیـروزی را تبریـک گفـت و مراتـب حمایـت خـود را نسـبت بـه انقـلاب اسـلامی ایـران اعـلام نمـود. از نیمـه سـال ۱۹۷۹ گرمی‌روابـط میـان ایـران و سـوریه محسـوس بـود. موقعیـت اسـد بـه گونـه ای بـود کـه بـه صـورت علنـی از انقـلاب اسـلامی تمجیـد می‌کـرد. در همیـن زمـان اسـد متقاعـد شـده بـود کـه عـراق کمکهـای آشـکاری بـه اخـوان المسـلمین در مبـارزه علیـه او در سـوریه می‌دهـد. همیـن امـر باعـث شـد کـه اسـد مقابـل عـراق و کشـورهای متحـد آن نظیـر اردن کـه بـا اخـوان المسـلمین سـوریه پیونـد برقـرار کـرده بودنـد، بـا جمهـوری اسـلامی ایـران در مسـیر اتحـاد قـرار گیـرد. افزایـش دشـمنی بـا صـدام، باعـث گردیـد کـه اسـد بیشـتر متکـی بـه ایـران گـردد. (صادقـی و لطفـی، ۲۰:۱۳۹۴)

۸-۳- چالش‌های دیپلماسی فرهنگی ایران و سوریه

در کنـار فرصت‌هـا و زمینه‌هـای مناسـب و مسـاعد فرهنگـی، چالش‌هـا و محدودیت‌هـای متعـدد نیـز بـرای دیپلماسـی فرهنگـی ایـران وجـود دارد کـه بایـد بـر آن غلبـه کـرد:

الف) بی‌اعتمادی به ایران

بی‌اعتمادی و سوءظن متقابل ایران و اعراب پیشینه تاریخی دیرینه دارد. اما پس از پیروزی انقلاب اسلامی و شکل‌گیری جمهوری اسلامی بی‌اعتمادی کشورهای عربی نسبت به ایران تشدید و تقویت شد.

ب) ایدئولوژیک و سیاسی‌شدن فرهنگ ایران

پیروزی انقلاب اسلامی و نگرانی کشورهای عرب حاشیه از صدور آن باعث ایدئولوژیک شدن فرهنگ ایران در نزد آنان شده است. در اثر تحولات عراق و لبنان نیز فرهنگ و هویت ایرانی و شیعی سیاسی و امنیتی شده است. در نتیجه، کشورهای عربی حاشیه با فرهنگ ایرانی و انقلاب اسلامی به مثابه یک پدیده و تهدید سیاسی- امنیتی برخورد می کنند. این تصور و تلقی، خود نوعی ایران هراسی را در کشورهای منطقه برمی‌انگیزد. ایران‌هراسی نیز به نوبه خود باعث اتخاذ و اجرای سیاست ایران زدایی از سوی این کشورها می‌شود

ج) حضور وهابیت در کشورهای عرب منطقه

در کنار ناسیونالیزم عربی و پان‌عربیسم، به عنوان ایدئولوژی سکولار در جهان عرب، سلفی گری افراطی و وهابیت سیاسی شده، ایدئولوژی مذهبی، مقابله با فرهنگ ایرانی و انقلاب اسلامی را بر می‌انگیزد. پس از وقوع حادثه ۱۱ سپتامبر، فعالیت وهابیت و وهابیون در کشورهای عربی منطقه کاهش یافت. اما با فروکش کردن سیاست‌های امریکا در منطقه و به محاق رفتن طرح خاورمیانه بزرگ از یک سو و قدرت‌یابی شیعیان، مجدداً فعالیت گروه‌ها و جنبش‌های وهابی منطقه فزونی گرفته است (همان:۱۷)

۴- یافته‌های تحقیق و تجزیه‌وتحلیل آنها

جدول شماره ۱: کدگذاری مصاحبه های انجام شده

کدگذاری محوری	کد اولیه
سازوکارهای مالی	معافیت‌های مالی پخش فرهنگی
	اعطای اعتبار برای تبلیغات فرهنگی در دو کشور
	در نظر گرفتن بودجه دولتی برای مترجم
	تبادل ارزی میان دو کشور ایران و سوریه
سازوکارهای علمی و دانشگاهی	احداث کتابخانه‌های فارسی یا کتب اصیل در سوریه
	احداث دانشگاه‌های آموزش زبان و فرهنگ فارسی در سوریه
	تدریس زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه‌های سوریه
	تدریس شعر و ادب پارسی در دانشگاه‌های سوریه
	سازماندهی مراکز و انجمن‌های علمی فرهنگی در کشور سوریه
	تدریس موسیقی اصیل ایرانی در دانشگاه‌های موسیقی سوریه
	آموزش زبان فارسی به زبان آموزان سوری میتنی بر کرسی‌های زبان فارسی در دانشگاه‌ها
	برگزاری سمینارهای علمی
	افتتاح پخش مطالعات و پژوهش‌ها در کشور سوریه به کمک وزارت خارجه ایران
	معرفی آداب و رسوم اصیل ایرانی در نمایشگاه‌های فصلی در سوریه
	برگزاری کارگاه‌های دوره ای آثار فرهنگی ایران در سوریه
	برگزاری مجامع جهانی شیعه شناسی در کشور سوریه
	ساماندهی جشنواره‌ها و نمایشگاه‌ها و برنامه‌های مختلف فرهنگی میان دو کشور
	مبادلات علمی و دانشگاهی
	دعوت از پژوهشگران سوری جهت شرکت در مجامع علمی فرهنگی
	در نظر گرفتن بورسیه‌های آموزشی برای نخبگان دو کشور
	ترجمه و چاپ آثار علمی ایرانی در سوریه
	تسهیل ارتباطات میان نخبگان علمی ج. ا. ا با سایرکشورها از جمله سوریه نوین
	پذیرش دانشجو از کشور سوریه و برعکس
	تعامل علمی حوزه‌های علمیه دو کشور
	ارتقای تعامل گردشگری میان دو کشور

	برگزاری مسابقات ورزشی دوستانه میان دو کشور
	برگزاری اردوهای گردشگری فرهنگی
سازوکارهای فرهنگی	فعالیت‌های مذهبی کشور ایران در سوریه
	در نظر گرفتن واحدهای فعالیت فرهنگی در کشور سوریه
	در نظر گرفتن جوایز بین المللی فرهنگی
	برگزاری هفته‌های فرهنگی در کشور سوریه
	انتشار کتاب‌های فارسی در سوریه
	انتشار روزنامه و مطبوعات فارسی در کشور سوریه
	سامان دهی مراکز فروش کتب فارسی در سوریه
	تأسیس مراکز ایران شناسی و شیعه شناسی در سوریه
	فراهم کردن تسهیلات لازم جهت افزایش دسترسی به تولیدات فرهنگی مردم ایران
	برگزاری جشن‌های مذهبی و گردهمایی هیئت دولت دو کشور
	نشست‌های علمی فرهنگی میان دو کشور
	برگزاری‌های کرسی‌های زبان فارسی در دانشگاه‌های سوریه
	همایش‌ها و فعالیت‌های پژوهشی در راستای مقابله به اسلام هراسی، شیعه هراسی و ایران هراسی در سوریه
	تبادل کالاهای فرهنگی میان دو کشور
	انعقاد موافقت نامه‌های فرهنگی میان دو کشور
	همکاری صداو سیمای دو کشور در راستای ساخت فیلم‌های مشترک
	تسهیل ارتباطات میان نخبگان فرهنگی ج. ا. ا یا سایرکشورها از جمله سوریه نوین
	همکاری دو کشور در عرصه موسیقی
	ساماندهی کتابخانه‌های کتب فارسی در کشور سوریه
	ساماندهی نیعه‌ها میان دو کشور
	روابط فرهنگی دو کشور در قالب برگزاری همایش‌های مشترک
	تعامل فرهنگی حوزه‌های علمیه دو کشور
	همکاری دوکشور در جهت مقابل با آمپریالیزم فرهنگی
	ترجمه و چاپ آثار فرهنگی ایرانی در سوریه
	فضای فرهنگی مثبت برای مقابله با تهاجم فرهنگ‌های مهاجم فرامنطقه ای
	آشنا کردن ملت ایران با ارزش‌های فرهنگی سوریه نوین

سال دوم، شماره۲، شماره ٦، پیاپی ٦، پاییز و زمستان ۱٤۰۲
شناسایی سازوکارهای دولتی ارتقاء دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سوریه نوین

جدول شماره ۲: وضعیت مؤلفه‌ها به لحاظ توصیفی

سازوکار	مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف معیار	واریانس
دولتی	سازوکارهای مالی	۱۵.۱	۱.۱۵۵	۱.۳۳
	سازوکارهای علمی و دانشگاهی	۵۴.۷۵	۱.۲۸۵	۱.۶۵۱
	سازوکارهای گردشگری	۱۰.۹۵	۱.۰۶	۱.۱۲۴
	سازوکارهای فرهنگی	۶۸.۵۰	۱.۳۶۹	۱.۸۷۴

ه

شده است بر این اساس تجزیه و تحلیل واریانس فریدمن زمانی مورد استفاده میباشد که متغیرها مورد مطالعه با استفاده از مقیاس رتبهای و نسبی اندازهگیری شده باشند. این آزمون هنگامی به کار میرود که دادههای آماری حداقل ترتیبی باشند و بتوان با مفهوم ترتیبی آنها را در ردهبندی دو طرفه مرتب نمود. به کمک این آزمون میتوان متغیرهای موجود در تحقیق را رتبهبندی نمود؛ به منظور رتبهبندی هر یک از ابعاد سازوکارهای دولتی از آزمون فریدمن استفاده گردید.

خروجی Spss شامل دو جدول میباشد. در جدول نخست، میانگین رتبههای هر متغیر ارائه شده و در جدول دوم نیز مشخصات آماری و آمارهٔ χ^2 ارائه گردیده است. باتوجه به خروجی Spss مقدار عدد معنی داری (sig) ۰/۰۰۰ بوده و از سطح معنیداری استاندارد (۵ و ۱ بیشتر است. در ذیل جدولهای مربوطه ارائه میگردد.

جدول شماره ۲: میانگین رتبه

سازوکارهای دولتی	میانگین رتبه
سازوکارهای فرهنگی	۲/۶۲
سازوکارهای علمی و دانشگاهی	۲/۳۰
سازوکارهای گردشگری	۲/۱۸
سازوکارهای مالی	۲/۱۰

جدول شماره ۳: میانگین رتبه متغیرها

شاخص‌های آماری	مقادیر محاسبه شده
χ^2	۹/۰۸۳
درجه آزادی	۶
(sig)عدد معنی‌داری	۰/۰۲۸

نتیجه‌گیری

امروزه دیپلماسی فرهنگی یکی از مهمترین نوع دیپلماسی عمومی نقش مهمی در افزایش قدرت نرم و پیشبرد اهداف و منافع ملی کشورها دارد و کشورهایی که از ظرفیت فرهنگی بالایی برخوردار بوده به این نوع دیپلماسی اهتمام جدی دارند. جمهوری اسلامی ایران با توجه به ماهیت فرهنگی حاکم در آن به دیپلماسی فرهنگی در سیاست خارجی خود توجه ویژه ای داشته و نهادهای دولتی و غیر دولتی این ماموریت مهم را در خارج از مرزهای کشور به خصوص در کشورهایی که قرابت فرهنگی و تمدنی نزدیکی با جمهوری اسلامی ایران دارند، انجام می دهند. یکی از این کشورهای مهم سوریه است. ایران و سوریه از گذشته روابط سیاسی و دیپلماسی فعال و پایداری با یکدیگر داشتند. در سال‌های اخیر که کشور سوریه یکی از مهم‌ترین کشورهای مورد هدف در سیاست خارجی ایران بوده، اهمیت دیپلماسی فرهنگی ناظر به این کشور بیش از پیش نمایان گردیده است. اما به نظر می‌آید جمهوری اسلامی ایران در بهره‌گیری از این ظرفیت‌ها اهتمام لازم را به کار نبسته است، که در این

مقالـه تـلاش شـد سـازوکارهای دولتـی ارتقـاء دیپلماسـی فرهنگـی در سـوریه بـا اسـتفاده از نظـر خبـرگان مـورد بررسـی قـرار گیـرد.

براسـاس کدگـذاری هـای صـورت گرفتـه بـر اسـاس نتایـج مصاحبـه بـا نخبـگان، سـازوکارها در ۴ مولفـه اصلـی تعییـن گردیـد کـه شـامل سـازوکارهای مالی، فرهنگـی، گردشـگری، علمـی و دانشـگاهی بـود و براسـاس نظـر خواهـی از متخصصـان سـازوکار فرهنگـی در رتبـه اول و سـازوکارهای علمی و دانشـگاهی، گردشـگری و مالی در رتبـه هـای بعـدی قـرار گرفـت. مهمتریـن شـاخص هایـی سـازوکارهای فرهنگـی به ترتیـب رتبـه بنـدی شـامل مـوارد زیـر بـود: برگـزاری هفتهـای فرهنگـی در کشـور سـوریه، انتشـار کتابهـای فارسـی در سـوریه، انتشـار روزنامـه و مطبوعـات فارسـی در کشـور سـوریه، ایجـاد مراکـز فـروش کتـب فارسـی در سـوریه، ایجـاد مراکـز ایـران شناسـیو شیعهشناسـی درسـوریه، ارائـه تسـهیلات لازم جهـت افزایـش دسترسـی بـه تولیـدات فرهنگـی ایـران بـرای مـردم سـوری، برگـزاری جشـنهای مذهبـی در کشـور سـوریه، برگـزاری نشسـت هـای علمـی فرهنگـی میـان دو کشـور، ایجـاد کرسـیهای زبـان فارسـی در دانشـگاههای سـوریه، تبـادل کالاهـای فرهنگـی میـان دو کشـور، انعقـاد موافقتنامههـای فرهنگـی میـان دو کشـور، همـکاری صداوسـیمای دو کشـور در راسـتای سـاخت فیلمهـای مشـترک، تسـهیل ارتباطـات میـان نخبـگان فرهنگـی ج.ا.ا بـا نخبـگان سـوریه، همـکاری دو کشـور در عرصـه موسـیقی، سـاماندهی کتابخانههـای کتـب فارسـی در کشـور سـوریه، سـاماندهی تبعههـا میـان دو کشـور، روابـط فرهنگـی دو کشـور درقالـب برگزاریهمایشهایمشـترک، همـکاری دوکشـور در قالـب جبهـه مقاومـت اسـلامی، ترجمـه و چـاپ آثـار فرهنگـی ایرانـی در سـوریه. مهـم تریـن شـاخص هـای سـازوکارهای علمـی و دانشـگاهی شـامل مـوار زیـر بـود: احـداث کتابخانههـای فارسـی در سـوریه، احـداث مؤسسـات آمـوزش زبـان و فرهنـگ فارسـی در سـوریه، تدریـس زبـان و ادبیـات فارسـی در دانشـگاههای سـوریه، ایجـاد مراکـز و انجمنهـای علمـی فرهنگـی در کشـور سـوریه، تدریـس موسـیقی اصیـل ایرانـی در دانشـگاههای موسـیقی سـوریه، برگـزاری سـمینارهای علمـی در کشـور سـوریه، معرفـی آدابورسـوم اصیـل ایرانـی درنمایشگاههایفصلیدرسـوریه، برگـزاری کارگاههـای دورهـای آثـار فرهنگـی ایـران در سـوریه، برگـزاری جشـنوارهها و نمایشـگاهها و برنامههـای مختلـف فرهنگـی میـان دو کشـور، انجـام مبـادلات علمـی و دانشـگاهی میـان دو کشـور، دعـوت از پژوهشگرانسـوریجهت شـرکت درمجامـع علمـی فرهنگـی در ایـران، اعطـای بورسـیه هـای تحصیلـی برای دانشـجویان دو کشـور، ترجمـه و چـاپ آثـار علمـی ایرانـی در سـوریه، تسـهیل ارتباطـات میـان نخبـگان علمـی ج.ا.ا بـا نخبـگان سـوریه، تعامـل علمـی و فرهنگـی میـان حوزههـای علمیـه دو کشـور. در بخـش سـازوکارهای گردشـگری گسـترش تعامـل گردشـگری میـان دو کشـور، برگـزاری مسـابقات ورزشـی دوسـتانه میـان دو کشـور و برگـزاری اردوهـای گردشـگری مـورد تاکیـد قـرار گرفـت و سـازوکار هـای مالـی کـه در رتبـه بعـدی قـرار گرفـت شـامل: معافیتهـای مالـی بخـش فرهنگـی، اعطـای اعتبـار بـرای

تبلیغـات فرهنگـی در دو کشـور، در نظـر گرفتـن بودجـه دولتـی بـرای مترجـم و تبـادل ارزی میـان دو کشـور ایـران و سـوریه، بـود کـه بـرای تحقـق سـازوکارهای احصـاء شـده مـوارد زیـر پیشـنهاد مـی گـردد:

۱-بکارگیـری مشـاوران متخصـص و مجـرب در حـوزه دیپلماسـی فرهنگی در سیاسـت خارجـی بـه منظـور بهـره گیـری از تجـارب نهادهـای دیپماسـی فرهنگی

۲- توسـعه نقـش نهادهـای دیپلماسـی فرهنگـی در تصمیـم سـازی هـای سیاسـت خارجـی

۳- بازتعریـف مأموریت‌هـا و اهـداف دسـتگاه‌های متولـی دیپلماسـی فرهنگـی و سیاسـت خارجـی در سـوریه

۳- تنظیـم مفـاد قانونـی مالیاتـی در راسـتای کمک‌هـای مالیاتـی و بخشـش‌های کامـل مالیاتـی بـرای بخش‌هـای فرهنگـی

۴- اجتنـاب از سیاسـی کاری در دیپلماسـی فرهنگـی تدویـن سیاسـت‌های واقـع گرایانـه

۵- گسـترش رسـانه‌های مکتـوب و ترجمـه آن‌هـا، دوبلـه فیلم‌هـا و انتقـال آن‌هـا از طریـق ارتباطـات رسـمی

منابع

اسدی، علی‌اکبر (۱۳۹۵). سیاست خارجی تهاجمی و سیاست داخلی عربستان. فصلنامه روابط خارجی، ۸ (۱)، ۱۶-۹.

امیرخانی، کاوه و هدایت بهرام‌وند (۱۳۹۷). هویت‌سازی در عربستان سعودی. فصلنامه تحقیقات جدید در علوم انسانی، ۴(۱۲)، ۱۰۰-۸۳.

آجرلو، حسین (۱۳۹۳). بحران هویت در عربستان. قابل دسترس در: https://www.islam-times.org/

پروین، خیرالله (۱۳۸۹). تاثیر جهانی شدن و تحولات بین‌المللی در حاکمیت و استقلال دولت‌ها. فصلنامه سیاست، ۴۰ (۴) ۶۱-۴۱.

جوانشیری، احمد (۱۳۸۸). منافع ملی و مداخلات بشردوستانه: بررسی نظری و تجربی. فصلنامه سیاست ۳۹ (۲)، ۸۸-۶۷.

حاجی‌مینه، رحمت (۱۳۹۲). مداخله بشردوستانه از دیدگاه نظریه‌های روابط بین‌الملل. فصلنامه پژوهش‌های روابط بین‌الملل. ۱ (۸)، ۲۲۹-۲۰۵.

خلیلی، رضا (۱۳۹۶).فرهنگ استراتژیک عربستان سعودی. فصلنامه مطالعات راهبردی. ۷۵، ۱۰۶-۸۳.

داوند، محمد؛ اسلامی، محسن و محمدحسین جمشیدی (۱۳۹۸). تحلیل نقش‌آفرینی‌های ایدئولوژیک و سیاسی عربستان سعودی در قبال راهبرد فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در جهان اسلام. فصلنامه مجلس و راهبرد، ۹۹، ۱۲۴-۹۹.

دهشیری، محمدرضا (۱۳۷۸). شیوه مداخله قدرت‌های بزرگ در کشورهای ضعیف. مجله پژوهشی دانشگاه امام صادق (ع)، ۱-، ۳۳-۶۴.

رئیسی دزکی، لیلا و محمد کفاش نیری (۱۳۹۳). تاثیر جهانی شدن بر اصل عدم مداخله؛ با تاکید بر بحران سوریه. تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، ۶(۲۱)، ۶۱-۳۱.

زکریا، فرید (۱۳۸۵). آینده آزادی، اولویت لیبرالیسم بر دموکراسی، ترجمه امیرحسین نوروزی. تهران: نشر نو.

صفایی، سیدحسین (۱۳۶۷). مداخله در امور کشورهای دیگر از دیدگاه حقوق بین‌الملل. مجله حقوقی بین‌المللی، ۸ (۹)، ۴۰۵۰.

طاهری چورسی، مسعود (۱۳۹۱). تاثیر عدم مداخله و نفوذ غیرقهری. قابل دسترس در: http://masoud85. blogfa.com/post/28.

عزیزی، ستار (۱۳۹۰). بررسی مشروعیت دعوت از مداخله خارجی در مخاصمات داخلی: با تاکید بر رای دیوان بین‌المللی دادگستری در قضیه فعالیت‌های نظامی در سرزمین کنگو. فصلنامه پژوهش حقوق عمومی، ۱۳ (۳۳)، ۱۹۶-۱۶۵.

علوی‌تبار، علیرضا (۱۳۹۷). لیبرالیسم و دموکراسی. قابل دسترس در: https://3danet.ir/

فاروقی، جمشید (۱۳۹۶). محورهای استراتژی اقتصادی عربستان سعودی. قابل دسترس در: https://www .dw.com/fa-ir/

قربان‌نیا، ناصر (۱۳۸۲). بررسی مداخله بشردوستانه از منظر اخلاق، فصلنامه مفید، ۳۷، ۱۵۲-۱۲۵.

قربانی، فهیمه (۱۳۹۶). ائتلاف‌های امنیتی عربستان سعودی. قابل دسترس در: http://www. faratab .com/news/

قنبرلو، عبداله (۱۳۹۶الف)، اقتصاد سیاسی مداخله‌گرایی در سیاست خارجی آمریکا. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.

قوام، عبدالعلی و رحمان نجفی سیار (۱۳۹۲). ارتقای مفهوم مداخله بشردوستانه. پژوهشنامه روابط بین‌الملل، ۶ (۲۴)، ۶۰-۳۷.

محرابی، مانی (۱۳۹۶). ائتلاف‌های عربستان به سرانجام نرسیده است. قابل دسترس در: https://icpalestine.par liran.ir.

محمدرضائی، حسن؛ میرعباسی، باقر و علی کمالی (۱۳۹۸). مبانی توسل به زور و ممنوعیت آن در حقوق بین‌الملل با تاکید بر منشور سازمان ملل متحد. فصلنامه تحقیقات حقوق طبیعی ایران و بین‌الملل، ۱۲ (۴۵)، ۱۴۱-۱۱۹.

نصیری، عبدالله (۱۳۹۲). آشنایی با عربستان. تهران: نشر مشعر.

Beatty, A.(2003) . *The Wahhabi Tribe: An Analysis of Authority in the Unification of the Arabian Peninsula, 1902-1932*, Montreal: Mcgill University.

Bronson, R2011) .), Saudi Arabias Intervention in Bahrain: A Necessary Evil or a Strategic Blunder? *Foreign Policy Research Institute.*

Desai, M .(2013) .*Humanitarian Intervention in the Post-Cold War Era: A Post-Colonial Critique on New Interventionism*, Lund University.

The International Community and Intervention Cases of Genocide, .(2008) .Dowell A .Leeds: University of Leeds

Downs, K .(2012) .A Theoretical Analysis of the Saudi-Iranian Rivalry in Bahrain. *Politics & International Studies*, 8.

Evanc, G, & Sahnoun, M (2001), *The Responsibility to Protect*, ISISS.

Friedman, U. (2017*). Ways to Interfere in American Elections without Breaking the Law*. Availaible at: https://www.theatlantic.com/

Gainborough, M. (2011). *Liberal Interventionism and the Global North: The Case of Britains Inner Cities*, Bristol: University of Bristol.

Gent, S. E. (2003). *Instability Intervention and Inter-Power Politics*, University of Rochester.

International Crisis Group (2016). Yemen: Is Pease Possible?. *Middle East Report*, No.16718.

Knoema. (2019a). *Saudi Arabia - Exports of goods and services in % of GDP*. Available at: https://knoema.com/atlas/Saudi-Arabia/topics/Economy/National-Accou nts-GDP-byExp enditure-PercentageDistribution-Shares/Exports.

Knoema .(2019b). *Saudi Arabia - Imports of goods and services in % of GDP*. Available at: https://knoema.com/atlas/Saudi-Arabia/topics/Economy/National-Accou nts-GDP-byExp enditure-PercentageDistribution-Shares/Imports.

Knoema. (2019c). *Saudi Arabia - Total primary energy production*. Available at: https://knoema.com/atlas/Saudi-Arabia/topics/Energy/Total-Energy/Primary-energyproduction.

Knoema. (2019d). *Saudi Arabia - Crude Oil including Lease Condensate Reserves*. Available at: https://knoema.com/atlas/Saudi-Arabia/topics/Energy/Oil/Cr ude-oil-reserves.

Knoema. (2019e). *Saudi Arabia - Average consumer prices inflation rate*. Available at: https://knoema.com/atlas/Saudi-Arabia/Inflation-rate.

Kolb, R. (2003). *Note on Humanitarian Intervention*. Geneva: University of Geneva.

Levallois, A. (2017). Saudi Arabia: Towards a More Interventionist Diplomacy. *Mediterranean Year Book*.

Lopour, J. (2016). Spotlight on Yemen's Forgotten War and Humanitarian Disaster. *Cigi Papers*, No.97.

Mathhiensen, T. (2015). *The Domestic Sources of Saudi Foreign Policy: Islamists and the State in the Wake of the Arab Uprisings, Project on U. S. Relations with the Islamic War*.

Mc Millan, J. (2006). *Saudi Arabia and Iraq, Oil, Religion, and an Enduring Rivalry*, Special Report.

Mises, L. (1998). Interventionism: An Economic Analysis. *The Foundation for Economic Education, INC.*

Nunlist, Ch. (2015). War in Yemen: Revolution and Saudi Intervention. *CSS Analyses in Security Policy*, No.175.

Nuruzzaman, M. (2013), Politics, Economics and Saudi Military Intervention in Bahrain. *Contemporary Asia*.

Perez-Seoane Pedro. (2013). *NATO's Criteria for Intervention in Crisis Response Operation: Legimilitaoy and Legality*. Royal Danish Defence College.

Person, F, Walker, S. & Stern, S. (2006). Military Intervention and Prospects for Democratization. *International Journal of Peace Studies*, Vol.11, No. 2.

Pettinger, T. (2015-2016). What Is the Impact of Foreign Intervention on Radicalization?. *Journal for Deradicalization*, No.5.

Platinga, A. (2008). What is the Intervention. *Theology and Science*, 6 (4).

Portela, C. (2000). *Humanitarian Intervention, NATO and Interventional Law*, Berlin Information Center for Transeattentic Security (BTTS).

Pugh, M. C. (2009). International Intervention. *International Relations*, (2).

Regan, P.M. (2000). *Third Party Interventions and the Duration of Interstate Conflicts*. Binghamton University.

Reutlinger, A. (2013). *Interventionist Theories of Causation and Free Will*. University of Cologne.

Salisbury, P. (2015). *Yemen and the Saudi-Iranian Cold War*. Middle East and North Africa Program.

Selcen N. & Akgul, P (2016). From Stillness to Aggression: The Policy of Saudi Arabia towards Syria after the Arab Spring. *International Journal of Humanities and Social Science*, Vol.6.

Sharp, J. M. (2015). *Yemen: Civil War and Regional Intervention*. Congressional Research Service.

The War Report (2017). *The Armed Conflict in Yemen: A Complicated Mosaic*. Geneva: Geneva Academy.

Theglobaleconomy. (2019a). *Saudi Arabia: investment*. Available at: https://www.theglobaleconomy.com/Saudi-Arabia/investment/.

Theglobaleconomy. (2019b). *Saudi Arabia: investment growth*. Available at: https://www.theglobaleconomy.com/Saudi-Arabia/investment_growth/.

Theglobaleconomy. (2019c). *Saudi Arabia: Foreign Direct Investment, billion dollars.* Available at: https://www.theglobaleconomy.com/Saudi-Arabia/fdi_dollars/.

Theglobaleconomy. (2019d). *Saudi Arabia: Oil revenue.* Available at: https://www.theglobaleconomy.com/Saudi-Arabia/Oil_revenue/.

Theglobaleconomy. (2019e). *Saudi Arabia: Tax revenue*. Available at: https://www.theglobaleconomy.com/Saudi-Arabia/Tax_revenue/.

Theglobaleconomy. (2019f). *Saudi Arabia: Natural resources income.* Available at: https://www.theglobaleconomy.com/Saudi-Arabia/Natural_resources_income/.

Theglobaleconomy. (2019g). *Saudi Arabia: Economic growth.* Available at: https://www.theglobaleconomy.com/Saudi-Arabia/Economic_growth/.

Theglobaleconomy. (2019h). *Saudi Arabia: Gross Domestic Product (GDP)*. Available at: https://www.theglobaleconomy.com/Saudi-Arabia/gdp_current_local_currency/.

Theglobaleconomy. (2019i). *Saudi Arabia: GDP per capita, PPP*. Available at: https://www.theglobaleconomy.com/Saudi-Arabia/GDP_per_capita_PPP/.

Theglobaleconomy. (2019j). *Saudi Arabia: Unemployment rate.* Available at: https://www.theglobaleconomy.com/Saudi-Arabia/Unemployment_rate/.

Theglobaleconomy. (2019k). *Saudi Arabia: Human development.* Available at: https://www.theglobaleconomy.com/Saudi-Arabia/human_development/.

Vatanabe, T. & Yabo, T (2007). The Great Intervention and Massive Money Injection: The Japanese Experience 2003-2004. *Understanding Inflation Dynamics of the Japnese*

(*Economy*, Working Paper Series, 12